

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש הסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תתכא

ערב שבת קודש
פרשת תזריע-מצורע
ב' באייר ה'תש"ע

יוצא לאור על-ידי
מכון ליובאוויטש שעל-יד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

יום שלישי

ו' באייר

ביום שלישי בלילה, אור ליום רביעי, ניתן לקיים 'קידוש לבנה', מכיוון שכבר נמצאים ביממה השביעית מהמולד.⁷

יום חמישי

ח' באייר

תענית 'חמישי'.

סיום הרמב"ם

* בשבת הבאה, י' אייר, מסיימים את לימוד הרמב"ם במסלול שלושה פרקים ליום בפעם העשרים ושמונה.

מהוראות הרבי בנדון: להיערך להכנת הסיומים מבעוד מועד, ולעשות זאת באופן של פרסום. הצעה ובקשה לפרסם בדפוס חידושי תורה מהנאמר בסיומי הרמב"ם. להשתתף כל אחד ואחד בסיומים גם אם לא למד.⁸

באייר (שו"ע אדה"ז שם ס"ד).

בימינו אלה אין נוהגין בתענית בה"ב, גם (ואדרבה – בעיקר) בחוגי החסידים [למרות שכ"ק אדמו"ר בעצמו היה מתענה בהם, ובחודש אייר תשמ"ח אף אמר בהם 'דברי כיבושין', שמהם נלקחו הדברים הללו]. כמובן, הנהגים להתענות [שהרבי נמנה עליהם, כאמור] – ימשיכו במנהגם הטוב, ואין להתייר להם אלא לצורך, כמו בשל חולשת בריאות הגוף, אך חובת הכל היא להוסיף ב"ימי רצון" אלו [בכל ענייני תורה ומצוות, כיוון שהם 'ימי רצון'] בקר השמחה בגלוי, ב'פיקודי ה' ישרים, משמחי לב" – 'התועדויות' תשמ"ח ח"ג עמ' 258.

(7) המולד היה באור ליום רביעי שעבר, בשעה 3:55 ו-14 חלקים. ראה 'התקשרות' גיליון תנד עמ' 15, וש"נ.

(8) ראה מקורות בהתקשרות גיליון תצה, ניצוצי רבי שם.

"יש להמשיך ולעורר על-דבר עריכת "סיומים" על הרמב"ם, בכל אותם מקומות שבהם למדו את ספרו של הרמב"ם, ומאיוזה סיבה שהיא עדיין לא ערכו "סיום" על לימוד הרמב"ם".

"מהנכון לעשות כמנהג ישראל בכיוצא בזה – סיום ביחד עם סעודה (או התוועדות) לגמרה של (משנה) תורה – ברבים, ו"ברוב עם הדרת מלך" . . . בהתאם לתנאי המקום כו"¹⁰.

"יש להשתדל שיערכו "סיומים" על לימוד הרמב"ם בכל מקום ומקום. וכמה אופנים בזה:

(א) לערוך "סיום" בכל מקום שהיו על-כל-פנים עשרה לומדים, ומקומות שמספר הלומדים היו פחות מעשרה – יצטרפו יחד עם מקום אחר, כך שעריכת ה"סיום" תהיה במעמד עשרה מלומדי הרמב"ם, ובאופן זה יערכו "סיומים" במקומות רבים, אף שמספר המשתתפים בכל "סיום" לא יהיה גדול במיוחד.

(ב) לערוך "סיום" מרכזי בצירוף ובהשתתפות כולם יחדיו "הנהגה טובה ומה נעים שבת אחים גם יחד", ובפרט בנוגע ללימוד התורה, והלכות שבתורה על-ידי זה שכולם יתאספו במקום אחד (כפי שיחליטו על-פי דעת הרוב או דעת כולם), ושם יערכו את ה"סיום" ברוב פאר והדר, "ברוב עם הדרת מלך".

...ומובן שיש לעסוק בהכנות המתאימות – "הכנה

רבה" – מבעוד מועד, ולעשות את כל העניינים בסדר מסודר, ובפרט כשמדובר אודות "סיום" דלימוד הרמב"ם – כידוע גודל החשיבות ותפיסת-מקום לענייני של "סדר" ובמיוחד בספר ה"יד"!¹¹

(9) התוועדויות תשמ"ה חלק ד, עמ' 2070.

(10) משיחת אחרון-שליפסח תשד"מ וההתוועדויות הסמוכות. (11) ז' באדר תשמ"ה – 'התוועדויות' תשמ"ה כרך ב עמ' 1304 ואילך.

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו
ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
בני הרה"ח ר' שלום ישע' ע"ה דייטש

הלכות ומנהגי חב"ד

ברית-מילה, או שמתפלל שם אחד מבעלי-הברית (אביהבן, הסנדק והמהול), וכן אם נוכח במקום חתן (שנישא בל"ג בעומר או לנוהגים להינשא לאחר מכן) - אין אומרים 'אב הרחמים'⁴.
פרקי אבות - פרק ב'⁵.

יום שישי,

ב' באייר

קריאת "שניים מקרא ואחד תרגום": למנהג רבותינו יש לקרוא 'ראשון' או גם 'שני' בליל שישי (יום חמישי בלילה)¹. בעש"ק אחר חצות קוראים את כל הפרשה, ואומרים (בסיום שתי הפרשיות) את שתי ההפטרות²: דפרשת תזריע "ואיש בא מבעל שלישה", ודפרשת מצורע "וארבעה אנשים". בשבת-קודש לפני תפילת שחרית קוראים שוב 'שביעי'. למנהג הרגיל קוראים רק בעש"ק אחר חצות את כל הפרשה עם שתי ההפטרות.

שבת-קודש - פרשת תזריע-מצורע³

ג' באייר

גם בשבתות שבספירה אם נערכת בכית-הכנסת

1) מנהג רבותינו נשיאנו, היום-יום ד' טבת. מאידך, בהיום-יום ל' בסיון ובספירה-המנהגים עמ' 25 לא נוכרה הנהגה זו לקרוא גם בליל שישי ובש"ק שחרית.

2) בספר-המנהגים נזכר במפורש "פרשיות מחוברות" (ולכאורה יש לקרוא קודם הפטרת פ' תזריע ואח"כ דפ' מצורע). אך לפי מנהג רבותינו הנ"ל, יש להסתפק אם צריך להשאיר את ההפטרות דפ' מצורע (שהיא הנקראת בפועל בבית-הכנסת) לשבת שחרית אחרי ה'שביעי', כמו ההפטרות ד"שבת ראש-חודש ומחר-חודש וכו' שבהם יום ד' טבת הנ"ל (וראה גם ברשימות' ח עמ' 5 וברשימות הוימן' עמ' קצו, שאגב לפי התאריכים ה"ו הפטרות תזריע ואח"כ, ומשווה אותן), או שיש לחלק, שרק ההפטרות דער"ח ור"ח שייכות לשבת דווקא כעניינה דיומא, אך הפטרת הסדרה הראשונה שאינה נקראת בפועל שייכת גם ליום ו' עש"ק ויש לקרואה בסיום שמו"ת כרגיל. ואכן ברשימות' הנ"ל מספר כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ שרבותינו אומרים ב' ההפטרות אחרי קריאת שמו"ת של ב' הפרשיות (=בעש"ק), כהנהגה הכללית שבפנים, ולא כהנהגתם הקבועה.

3) "לפרשת מצורע: כ"ק מו"ח אדמו"ר היה משתמט מלהזכיר את שם הפרשה. בספרים שונים היא נקראת "פרשת טהרה" [וכן הורה הרבי לועד כתיבת ס"ת לילדי ישראל, לכתוב

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

ב' באייר ה'תשע"ט - ט' באייר ה'תש"ע

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	ב' באייר	הלכות ממרים פרק ז. הל' א-ב. בפרקים אלו. פרק א-ב.	הל' נדרים פרק ז.	מלית קצה. מייע לו.
ש"ק	ג' באייר	פרק ג-ה.	פרק ח.	מלית קסח.
א'	ד' באייר	פרק ו-ח.	פרק ט.	מלית קסו.
ב'	ה' באייר	פרק ט-יא.	פרק י.	מלית קסו.
ג'	ו' באייר	פרק יב-יד.	פרק יא.	מלית קסו.
ד'	ז' באייר	הל' מלכים ומלחמותיהם.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק יב.	מייע קעג. מלית שסב. שסד. שסג. שסה.
ה'	ח' באייר	פרק ד-ו.	פרק יג.	מייע קפז. מלית מט. מייע קפט. מלית נט.
ו'	ט' באייר	פרק ז-ט.	הל' נזירות.. בפרקים אלו. פרק א.	מלית מו. מייע קצ. מלית נו. נו. מייע קצב. קצג.

זמני השבוע *

תאריך	עלות השחר*		זמן זריחה	זמן ק"ש	חצות והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	120 ד'	72 ד' לפני הזריחה						
ו', ב' באייר	4.03	4.56	5.19	6.15	9.24	12.41	7.10.4	7.35
ש"ק, ג' באייר	4.01	4.54	5.17	6.14	9.23	12.41	7.11.0	7.36
א', ד' באייר	4.00	4.53	5.16	6.13	9.23	12.40	7.11.7	7.36
ב', ה' באייר	3.58	4.52	5.15	6.12	9.22	12.40	7.12.4	7.37
ג', ו' באייר	3.57	4.50	5.14	6.11	9.21	12.40	7.13.1	7.38
ד', ז' באייר	3.55	4.49	5.12	6.10	9.21	12.40	7.13.8	7.39
ה', ח' באייר	3.54	4.48	5.11	6.09	9.20	12.39	7.14.5	7.39
ו', ט' באייר	3.52	4.47	5.10	6.08	9.19	12.39	7.15.2	7.40

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
*** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו 'סדר הכנסת שבת' מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטיו" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ
תזריע-מצורע	6:33	7:47	6:48	7:49	6:40	7:50	6:50	7:49
אחרי-קדושים	6:38	7:53	6:53	7:55	6:45	7:55	6:55	7:54

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט

מזל: מכון ליובאוויטש-שעל-יד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרנוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org

חסידות שנכנסת באוזני השומעים...

לקט מיוחד לרגל ב' אייר, יום הולדת אדמו"ר מהר"ש

לשם מה לחיות?

..ידוע הסיפור מכ"ק אדמו"ר מהר"ש (בשייכות לוויכוח בין כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע עם אחיו רז"א, בהיותם ילדים קטנים, אודות מעלתו של יהודי על איגורי יהודי):
 אדמו"ר מהר"ש שאל את בן-ציון המשרת: "בן-ציון, אכלת היום?", וענה המשרת: "כן". ושאל אותו אדמו"ר מהר"ש: "אכלת היטב?", וענה: "מה פירוש טוב, הנני שבע, ברוך השם". והוסיף הרבי לשאול: "ובשביל מה אכלת?", וענה בן-ציון: "כדי לחיות". "ובשביל מה הגך חיי?", שאלו הרבי. וענה בן-ציון: "כדי שאוכל להיות יהודי ולעשות רצון ה'", ונאנח המשרת באומרו זאת.
 אחר-כך אמר אדמו"ר מהר"ש לבניו: "הנכם רואים, יהודי, בטבעו, אוכל בשביל לחיות, וצריך לחיות כדי שיוכל להיות יהודי ולמלא ציווי ה', ומפסיר באנחה, בהרגישו שעדיין אין זה על טהרת האמת".

(תורת מנחם כרך כז עמ' 246)

יפה כוח הבן

כידוע, אדמו"ר מהר"ש התחיל לומר דא"ח ברבים בחיי אביו הצמח-צדק, שכתב לו כתב-רבנות: "ראיתי דא"ח שלך והוטב בעיני מאוד". ולהעיר שרצונו של כ"ק מו"ח אדמו"ר היה להוציא-לאור את המאמרים של זקנו אדמו"ר מהר"ש, ועל הסדר, היינו, מאז שהתחיל לומר חסידות, כולל גם המאמרים הראשונים שאמרם בחיי אביו.

(תורת מנחם כרך ב עמ' 186)

כלים מרובים

אצל רבינו הזקן היה נהוג להעמיד על השולחן ריבוי כלים נאים, כדאייתא בשולחן ערוך. גם אצל הצמח-צדק היו מניחים כלים נאים על שולחן הסדר, בריבוי יותר מאשר אצל רבינו הזקן.
 ואצל אדמו"ר מהר"ש היו כלים נאים בריבוי גדול, ועד שהיה שולחן מיוחד עבור הכלים, ועמדו שם חמישים-ששים מנורות, ובכולם היו דולקים נרות. בין המנורות היתה גם מנורה בת י"ג קנים שעשאה אדמו"ר מהר"ש בעצמו -
 כידוע שמפני בריאותו ציוו עליו הרופאים לעסוק במלאכת יד, ואכן היו בבית הרב כמה כלים שנעשו על-ידו, וביניהם היה גם שולחן שהגיע לכאן לפני שנים אחדות...

(שיחת ליל ב' חג הפסח ה'תש"כ, תורת מנחם כרך כה, עמ' 24-25)

ספירה בברכה תימשך גם אחרי ביאת משיח

למרות שבכל יום זו מצווה בפני עצמה, הרצף המספרי הוא אחד. לכן אם יבוא משיח באמצע הספירה, ימשיכו לספור בברכה • זוהי המעלה בזמן הגלות, שאף שהמצוות נחשבות בה רק 'ציונים', הרי דווקא הם הגורמים למצוות שלעתיד • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

ספירה אחת, הרי זה נוגע לא רק לימים שלאחרי זה אלא גם לימים שלפני זה, כיוון שזוהי מצווה אחת. ואם כן, היה צריך להיות הדין שאין לברך עד היום האחרון, מצד החשש שמא ישכח לספור, ואז יהיו כל הברכות שלפני זה לבטלה?
 ויש לומר: באמת ישנם ארבעים ותשע מצוות בפני עצמם, מצווה אחת בכל לילה. אבל המצווה היא, שבלילה הראשון יספרו ספירה ראשונה, בלילה השני ספירה שנייה, בלילה השלישי ספירה שלישית, וכן הלאה. ובמילא, כשמחסירים לספור פעם אחת, אי אפשר לספור הלאה. ולדוגמא: אם לא ספרו בלילה השני, אי אפשר לספור אחר כך "היום שלשה ימים", "ארבעה ימים" וכו', כיוון שלא יכול להיות שלישי ורביעי ללא שני. ונמצא, שהחסרת יום אחד היא חסרון רק בימים שלאחרי זה, ולא בימים שלפני זה, כיוון שכל יום הוא מצווה בפני עצמה.

ב. יש חקירה אם עצם עניין הספירה, מניין, היא מציאות, והתורה אומרת שמציאות זו - בעניין העומר, שמיטה ויובל וכו' - תהיה מצווה; או

א. הדין בספירת העומר שאם מחסירים ח"ו לספור יום אחד, סופרים שאר הימים ללא ברכה?
 והטעם לזה: יש דעה שארבעים ותשעת ימי הספירה הם מצוות בפני עצמם, ובמילא, אפילו אם מחסירים יום אחד, אין זה שייך לשאר הימים, כיוון שכל יום הוא מצווה בפני עצמה.
 ודעה נוספת, שימי הספירה הם מצווה אחת - לספור ארבעים ותשעה ימים, "תמימות"
 ובמילא, אם מחסירים אפילו יום אחד, חסר כבר ב"תמימות", ושוב אי אפשר לקיים את המצווה. ולהלכה נוהגים לספור שאר הימים, אבל ללא ברכה.
 ואינו מובן: אם נקטינן שכל ארבעים ותשעת הימים הם מצווה אחת - איך מברכים על כל ספירה, ארבעים ותשע ברכות, לא היו צריכים לברך אלא ברכה אחת, בתחילה או בסוף?
 גם אינו מובן: לפי דעה זו, כאשר מחסירים

(1) שיחה זו הוגהה ע"י כ"ק אדמו"ר, ונרפסה בלקו"ש ח"א ע' 270 ואילך (במהדורה זו ניתוספו בהערות (מלבר ציוני מראה מקומות) כו"כ פרטים - מהנחה בלתי מוגה).
 (2) שו"ע או"ח סתפ"ט ס"ח.
 (3) בנושאי כלי השו"ע שם. בשו"ע אדה"ז שם סכ"ג-כד.
 (4) אמור כג, טו.

שספירה מצד עצמה, לולי המצווה, אינה מציאות כלל, כיוון שמספר לעצמו אינו מציאות, ורק מצד המצווה - "מצוותיה אחשביה"⁶ - נעשית מציאות?⁷

הנפקא-מינה לדינא מחקירה זו:

עבד שספר בעת עבודתו, ונשתחרר באמצע ימי הספירה - האם יכול הוא לספור עם ברכה: אם נאמר שעצם עניין הספירה הוא מציאות - הרי כיוון ספירה את הימים הקודמים, יכול להמשיך ולספור בברכה. אבל אם נאמר שכל מציאות הספירה היא רק מצד המצווה - הרי כיוון שלפני זה לא היתה אצלו המצווה, לא היתה אצלו מציאות הספירה, כאילו שלא ספר, ובמילא אינו יכול לספור בברכה.

- בנוגע לגר שנתגייר באמצע ימי הספירה, אין מקום לשאלה, כיוון שנעשה אדם חדש, "כקטן שנולד"⁸.

בשאלה זו דן גם המנחת חינוך⁹, אבל לא מצד החיסרון במציאות הספירה, אלא לפי הסברה שכל ארבעים ותשעת הימים הם מצווה אחת, ובמילא שאלתו היא לא רק בעבד שנשתחרר, אלא גם בקטן שנתגדל באמצע ימי הספירה, דאף שגם בקטן יש מצווה מצד חינוך, אפשר לומר שמצווה דרבנן לא מהני להשלים מצווה דאורייתא.

אבל על-פי האמור שכל יום הוא מצווה בפני עצמה, אלא שאי אפשר להיות שלישי ללא שני וכו' - הרי הצורך לימים הקודמים אינו מצד המצווה שבהם, אלא למציאות שבהם, ולכן, השאלה היא רק בעבד שנשתחרר, וכיוון שלפני זה אין בספירתו מצווה כלל, חסרה המציאות, מה שאין כן בקטן שנתגדל אין שאלה, כי גם מצווה

(6) ראה ביצה כו, ב (בפרש"י ד"ה חלה). בכורות יו"ד, א. וראה אנציק' תלמודית מע' אסורו חשובו.

(7) וע"ד מ"ש הרג"בי (צ"ע) ב קונטרס השלמה לח"ד, ג, ד) "שיש דבר שהמציאות שלו הוא רק דין ובלא הדין אין לו מציאות כלל, כמו הך דלא תאכלו ממנו נא... דזה ע"כ אין לו מציאות... קצת ממנו הוא צלי גמור וקצת ממנו הוא חי לגמרי... וא"כ איך שייך הלאו, הדצלי הוא כמצוותו, והחי הוא רק עשה, וע"כ שזה המציאות נתהוה ע"י הדין כו" (מהנחה בלתי מוגה).

(8) יבמות כב, א. וש"נ.

(9) מצווה שו.

דרבנן מצוותיה אחשביה לעשות המציאות.

ג. היוצא מזה:

כיוון ש"אחכה לו - למשיח - בכל יום שיבוא"¹⁰, היום בלילה, מחו בכוקר, באמצע ימי הספירה, - הצמח-צדק¹¹ דיבר פעם אודות ביאת המשיח בזמן כזה שכתוב שאינו בא. ושאל אחד: הייתכן? הרי כתוב שבזמן זה אינו בא? והשיב לו הצמח-צדק: שיבוא כבר, וכשיבוא, הרי יתרצו את כל הקושיות, אזי יתרצו גם קושיא זו -

הרי אפילו לדעת הפוסקים שמצוות ספירת העומר בזמן הזה היא רק מדרבנן¹², ויכלו גם אז להמשיך לספור עם ברכה, כנ"ל.

ד. איתא בדברי רז"ל¹³, והאריך בזה הרמב"ן¹⁴, שהמצוות שמקיימים בזמן הזה הם "ציונים"¹⁵ למצוות דלעתיד, וכמו שאומרים¹⁶ "ושם נעשה לפניך כו' כמצוות רצונך", אבל המצוות שמקיימים עכשיו אינם בתכלית השלימות, והם רק הכנה למצוות לעתיד¹⁷.

אבל אף-על-פי-כן, אין זה צריך למעט ח"ו ביוקר של המצוות עכשיו, כיוון שדווקא על-ידם באים למצוות דלעתיד, וידוע¹⁸ שהגורם לדבר הוא נעלה יותר מהדבר שהוא גורם.

(10) נוסח "אני מאמין" הנדפס בסידורים וכו'. וראה אגרות-קודש כ"ק אדמו"ר ח"ב ע' רגל.

(11) ראה גם תורת מנחם - התועודיות ח"ב ע' 37. 64. ועוד.

(12) הובא בשו"ע אדה"ז או"ח סתפ"ט.

(13) ספרי ופרש"י עקב יא, יח.

(14) אחרי יח, כה.

(15) ירמ' לא, ב.

(16) בתפלת המוספין.

(17) ראה המשך וככה תרל"ז פי"ז ואילך.

ולעזיר שגם זה הוא מהענינים בנגלה תורה שאי אפשר להבין אותם ללא ענימיות התורה (ראה לעיל ס"י) - כי, בנגלה תורה לא מצינו יתרון בקיום המצוות דלעתיד לגבי קיום המצוות בזמן הזה (מלבד בנוגע להמצוות התלויות בארץ, שלכמה דעות קיומם עתה גם בארץ ישראל אינו אלא מדרבנן), שהרי גם בזמן הגלות מצוים אנו מהקב"ה לקיים מצוות אלו (כמו לעתיד), ומפני מה אינם אלא "ציונים" (מהנחה בלתי מוגה).

(18) ראה שם פט"ו.

זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו (יד, ב)

מי שרואה רע מסויים בזולתו חייב להסיק מכך שגם בו עצמו מצוי מעין של רע זה, ולכן ישתדל לתקנו. וכאשר הוא עושה זאת הרי הוא מתקן גם את חברו (במידה מסויימת), שהרי הרע שבחברו הביא לתוצאה טובה.

זהו שרמזו הכתוב: מצורע - רומז למי שמוציא את הרע מחבירו ומתקנו (מצורע - מוציא רע).

"זאת תהיה תורת המצורע" - כיצד ניתן להוציא את הרע מהזולת?

"ביום טהרתו" - על-ידי זה שמתקן ומטהר את עצמו ("טהרתו") מהרע שראה בחבירו.

(כתר"ש-טוב עמ' נד)

והובא אל הכהן, ויצא הכהן אל מחוץ למחנה (יד, ב-ג)

מדוע נאמר "והובא אל הכהן", בשעה שהכהן יצא אל המצורע? (שכן, למצורע היה אסור להיכנס למחנה כהונה). וכן: מדוע נאמר "והובא", שמשמעו שהוא מובא בעל כורחו? אלא:

"והובא אל הכהן" - אפילו יהודי שנטמא ב"טומאת צרעת" החמורה, והוא נמצא "מחוץ לשלוש מחנות" דקדושה, יובא בסופו של דבר "אל הכהן" וייטהר, שכן דבר ברור הוא ש"לא יידח ממנו נידח" (שמואל ב ד). והדבר יתבצע אפילו אם אין רצונו בכך, כנאמר (יחזקאל כ): "ביד חזקה גו' אמלוך עליכם".

"ויצא הכהן אל מחוץ למחנה" - בשלב מתקדם יותר מגיע ה"כהן" עד ל"מקומו" של ה"מצורע". כלומר: התעוררות התשובה חודרת לפנימיותו של ה"מצורע", רצונו שכלו ומידותיו, כך שאין הוא זקוק עוד לסיועו של הכהן.

(ליקוטי שיחות כרך ז, עמ' 100)

ונתן הכהן על תנוך אוזן המטהר הימנית גו' (יד, ד)

הדם ניתן בשלשה מקומות (באוזן, ביד וברגל), ואילו השמן ניתן בארבעה מקומות (באוזן, ביד, ברגל ובראש).

אומר על כך הגאון המקובל רבי לוי-יצחק שניאורסון: רבותינו ז"ל אמרו (נדרים סד) שהמצורע חשוב כמת, וגם במת מצוינו המספרים שלוש וארבע: "שלוש לבכי וארבע להספד".

(תורת לוי-יצחק, עמ' שס)

וכלי חרש אשר יגע בו הזב ישבר (טו, ב)

יכול אפילו נגע בו מאחוריו... איזהו נגעו שהוא ככולו - הוי אומר זה היסטו (רש"י)

כלי חרש - רומז לאדם, שיסודו מעפר.

אחוריו - רומז לצרכי גופו, שהם טפלים לצרכי הנשמה.

'כלי חרש' אינו נטמא 'מאחוריו'. כלומר, ענייני העולם (כגון אכילה ושתיה וכיוצא בזה) שנרדקים בגוף, אינם מטמאים את עצמותו של יהודי, שכן מאחר שהגוף זקוק להם, וההנאה מהם היא טבעית - אין אדם אשם בכך שנרדקו בו (אף שבסופו של דבר חובתו להפטר גם מהם).

במה דברים אמורים? ב'כלי חרש', היינו אדם שהוא ענותן ושפל בך. אך 'כלי עץ' (אדם שישותו וגאותו 'צומחת' ותופחת) ו'כלי מתכת' (מי שישותו קשוחה ומוצקת) - מטמא גם 'מאחוריו'.

(ליקוטי שיחות כרך ז, עמ' 170)

פרשת תזריע-מצורע

חיבור הפרשיות תזריע-מצורע

'תזריע' מורה על יישוב העולם, ואילו 'מצורע' - על היפך יישוב העולם (שכן צרעת באה על עוון לשון הרע, שמפריד בין איש לאשתו ובין אדם לרעהו). כיצד אפוא יכולות שתי פרשיות אלה להיות מחוברות? אלא: 'תזריע' מורה על עבודת ה' בדרך חיובית, 'עשה טוב', ואילו 'מצורע' מורה על עבודה בדרך השלילה, 'סור מרע'. החיבור של 'תזריע' ו'מצורע' מלמדנו, שיש לעסוק בשניהם (לא רק בזמנים שונים, אלא גם) בעת ובעונה אחת.

ובמילים פשוטות: העבודה של שלילת הרע אינה דורשת יגיעה והתעסקות נפרדות בזמן המיוחד לכך, אלא העבודה בקו החיוב היא שפועלת בדרך ממילא את ביטול ושלילת הרע.

(משיחת שבת יקודש פרשת תזריע-מצורע תשמ"ח. התוועדות תשמ"ח כרך ג, עמ' 244)

והיה בעור בשרו לנגע צרעת (יגב)

חכמי האמת קבעו כי סיבת הנגעים היא "הסתלקות אור החכמה".

בתורת החסידות מוסבר עניין זה:

בחינת 'בינה' היא התבוננות בגדולת הבורא, המעוררת תשוקה להיכלל באלוקות, בחינת 'רצוא' ואילו בחינת 'חכמה' (כח"מה) היא ביטול מוחלט לאלוקות, המתבטא בעסק התורה והמצוות בעולם הזה, בחינת 'שוב'.

מובן אפוא, שהפירוש של "הסתלקות אור החכמה" הוא, שחסר הביטול המוחלט של בחינת חכמה, וכתוצאה מכך חסר בעבודת ה'שוב'; ואז ייתכן שמה'רצוא' יהיה 'נגע', יניקה לחיצונים. ולדוגמה: ההתלהבות בתפילה עלולה להביא (לאחר התפילה) הרגש של ישות וגאווה או התלהבות בלתי רצויה.

(לקוטי שיחות כרך יז, עמ' 163)

זאת תהיה תורת המצורע (יד, ב)

זאת תהיה תורתו של מוציא שם רע (ערכין טו)

כל יהודי נקרא 'ישראל', כמאמר (סנהדרין מד) "אף-על-פי שחטא, ישראל הוא". אך יש אנשים המתחייסים אל השם הזה כאל שם הכינוי בלבד, "בשם ישראל יכונה" (ישעיהו מד), והם ממציאים לעצמם איזה שם אחר, שם זר.

"מוציא שם רע" - אצל יהודי כזה יש להוציא ולבטל את השם הרע והזר ולגלות בו את שמו האמיתי, "ישראל".

(משיחת שבת יקודש פרשת תזריע תשל"ו)

ובמיוחד נראה זה במצות הספירה - שכללות עניין הספירה הוא הכנה למתן תורה¹⁹ - שדווקא על-ידי הספירה עתה, יוכלו לספור גם לעתיד עם ברכה, שמוזה רואים את מעלת העבודה בזמן הגלות, וכמאמר רז"ל²⁰: "יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא".

* * *

ה. כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר²¹ שכ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע אמר פעם - במעמד חסידים של אביו כ"ק אדמו"ר מהר"ש (אחרי הסתלקותו) - "לכו נא ונוכחה וכו"²², וסיים, שראו אז את אדמו"ר מהר"ש!...

(וסיים כ"ק אדמו"ר:) וכאשר רוצים - רואים גם עכשיו...

אלא שהיצר-הרע הוא ערמומי, "א קלוגינקער" (כפי שכ"ק מו"ח אדמו"ר היה אומר²³), ומעוור את

19) כמ"ש הר"ן (סוף פסחים) "בהגדה... אמרו בשעה שאמר להם משה תעבדון את האלקים על ההר הזה, אמרו לו ישראל, משה רבינו, אימתי עבודה זו, אמר להם לסוף חמשים יום, והיו מונין כל אחד ואחד לעצמו כו" (מהנחה בלתי מוגה).

20) אבות פ"ד מ"ז.

21) ראה "רשימות" חוברת קיד בסופה.

22) חסר קצת (המור"ל).

23) לקו"ד ח"ג תקטז, א. וראה אגרות-יקודש שלו ח"ד ע' סז

השכל.

דוגמא לדבר - במאורע שאירע לאחרונה אצל אחד שהיה לו משפט עם הממשלה בקשר לתשלום מיסים. המשפט התחיל לפני כמה שנים, ובמשך הזמן גדלו האחוזים וכו'. כאשר כתב לי לאחרונה על זה, נצטווה לעשות מה שנצטווה, ומלבד זה, הנה לקראת חודש ניסן הוספתי לצדקה לזכותו שלא מדעתו, שהרי זכין לאדם שלא מדעתו²⁴. ובפועל - הסתיים המשפט בהצלחה ובפרט בהתחשב עם העובדה שמשפט עם הממשלה אינו באופן של שני צדדים שווים... באופן שלמעלה מן הטבע, הצלחה שהיתה בכוחו של הרבי. ולאחרי כל זה, הנה כשמדובר עתה אודות נתינה לצדקה עבור חודש אייר, טוען ה"קלוגינקער" ועושה חשבון שכיוון שהמשפט היה יכול להסתיים לפני כמה שנים, הרי הרווח שלו אינו גדול כל כך... ומובן הטעות שבדבר, שהרי החשבון צריך להיות לפי מצב ההווה.

זוהי אפוא דוגמא לעניין ד"לכו נא ונוכחה" - שאם רק רוצים, וללא טיפשות ("מ'איז ניט פאַרנאַרט"), אזי רואים!...

(קטעים מהתוועדות אחרון של פסח ה'תש"ג.)

תורת מנחם כרך ח עמ' 114-118)

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 072-2770130

‘שהחיינו’ על התגלות משיח

לימוד ענייני משיח ברבים יגביר התפעלות הלב

ועל של פועל באתי - ובוודאי יעוררו ויפרסמו בכל מקום ומקום:

כדי לפעול התגלות וביאת המשיח תיכף ומיד - על כל אחד ואחד מישראל (האנשים - הן יושבי אוהל (יששכר) והן בעלי עסק (זבולון), וכן הנשים והטף, כל חד וחד לפום שיעורא דיליה) להוסיף בלימוד התורה (במיוחד) בענייני משיח וגאולה.

ומה טוב - שהלימוד יהיה (ברבים) בעשרה, כי נוסף על המעלה ד'עשרה שיושבים ועוסקים בתורה שכונה שרויה ביניהם", יש מעלה מיוחדת כשלומדים ענייני משיח וגאולה ברבים בנוגע להתפעלות והשמחה ברגש הלב, שעלידי זה הולכת וגדלה ההשתוקקות והציפייה לביאת המשיח.

ועוד ועיקר כפשוט - להוסיף בקיום המצוות בהידור, ובמיוחד בההידור במצוות הצדקה (כללות כל המצוות) ש"מקרכת את הגאולה".

וכדאי ונכון לקשר ההוספה בצדקה עם ההוספה בתורה בענייני משיח והגאולה - עלידי זה שההוספה לצדקה היא מתוך כוונה לקרב ולזרוז את הגאולה, כיוון שכוונה זו כשלעצמה היא חלק מלימוד התורה בענייני הגאולה - הלימוד (במחשבה - מזמן לזמן) דמאמר חז"ל "גדולה צדקה שמקרכת את הגאולה".

והיירצון שהחלטתה בכל הנ"ל תמהר ותביא תיכף ומיד את התכלית והמכוון - התגלות וביאת המשיח בפועל ממש, תיכף ומיד ממש.

ובפשטות - שביום השבת-קודש פרשת "אשה כי תזריע וילדה זכר" . . . תהיה לידת והתגלות משיח צדקנו ("חיוורא דבי רבי" כפי שהוא "ביום טהרתו") - שזוכים לשמוע ההכרזה (בכל העולם ובכל סדר ההשתלשלות) ש"הנה זה (מראה באצבעו ואומר זה) מלך המשיח בא", והנה זה כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו בא (כיוון ש"הקיצו ורגנו שוכני עפר", וצדיקים קמים לתחייה מיד), וכל רבותינו נשיאינו, וכל צדיקי ונשיאי ישראל, ומשה ואהרן עמהם.

וביחד עם כל בניישראל, "בנערנו ובזקנינו גו' בבנינו ובבנותינו", "עוד אקבץ עליו לנקבציו", "מאשור וממצרים כו' ומאיי הים" - באים "עם ענני שמיא", לארצנו הקדושה, לירושלים עיר הקודש, לבית-המקדש ("ש"בית תפילה יקרא לכל העמים"), ולקודש-הקודשים - כמו שכתוב בפרשה שקורין תיכף במנחה: "בזאת יבוא אהרן אל הקודש", כניסת כוהן גדול ביום-הכיפורים לקודש-הקודשים, ולעתיד לבוא - לא רק אהרן, אלא גם כל אחד ואחד מישראל שיהיה בדרגת כוהן גדול ("ממלכת כהנים", כהנים גדולים), ולא רק ביום-הכיפורים, אלא גם "בכל שעה שהוא רוצה ליכנס".

ועוד והוא העיקר - שכל זה נעשה בפועל ממש, למטה מעשרה טפחים, כך שיכולים להודות ולברך על לידת והתגלות המשיח: "שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה".

(משיחת שבת פרשת תזריע ומצורע, ו' אייר ה'תנש"א, תורת-מנחם - התוועדות תנש"א, כרך ג, עמ' 164)

"הרואה את הנולד"

והוי מחשב הפסד מצווה כנגד שכרה, ושכר עברה כנגד הפסדה... איזו דרך שידבק בה האדם... רבי שמעון אומר הרואה את הנולד (פרק ב, משניות א, י)

ביאור כ"ק אדמו"ר:

אמרו חז"ל איזהו חכם הרואה את הנולד, שבכל דבר הוא מסתכל ורואה את הנולד מזה. ועניין זה הוא עיקר גדול בעבודת ה', כי להיות שקיום המצוות הוא עבודה גדולה וטרחה יתירה, וכמו כן עניין לאכפייא לסטרא אחרא עלידי המניעה מעבירה הוא עבודה ויגיעה רבה, הנה זה אפשר להיות על-ידי זה שרואה את הנולד.

כמאמר והוי מחשב הפסד מצווה כנגד שכרה, שהפסד המצווה צריך לחשב כנגד שכרה, שההפסד עכשיו הוא באין ערוך לשכר שיהיה אחר כך, כי ההפסד הוא בדברים גשמיים שהם עניינים עובדים, ואילו השכר הוא שכר נצחי. ובפרט לפי המבואר בעניין שכר מצווה מצווה מלשון צוותא, והיינו ששכר המצווה הוא ההתקשרות בעצמות ומהות אין-סוף ברוך-הוא, הרי בודאי שאין ערוך כלל הפסד המצווה לגבי שכרה שיהיה אחר כך.

וכמו כן הוא גם כן לעניין שכר עבירה כנגד הפסדה, ששכר עבירה הוא "נופת תיטופנה שפתי זרה", הנה צריך לחשב שכר זה כנגד ההפסד - "ואחריתה מרה כלענה", אשר גם הפסד זה הוא נצחי.

שהרי כמו ששכר המצווה הוא נצחי כנ"ל, כמו כן גם הפסד העבירה הוא נצחי, כמו שכתוב בתניא לעניין טמטום המוח או טמטום הלב שנעשה על-ידי העבירות, שאף שכבר עשה תשובה נכונה, הרי עיקר התשובה בלב, והלב יש בו בחינות ומדרגות רבות והכול לפי מה שהוא אדם וכו', ומסיים, שהיום לא נתקבלה תשובתו ועוונותיו מבדילים, או שרוצים להעלותו לתשובה עילאה יותר כו', ולכן אמר דוד וחסאתי נגדי תמיד, ומזה מובן שהפסד העבירה, אחריתה מרה, הוא עניין נצחי, ובמילא הנה שכר העבירה אינו נחשב לכלום כנגד הפסדה.

ועל-ידי זה שמחשב הפסד מצווה כנגד שכרה ושכר עבירה כנגד הפסדה, מחשב ורואה מה שיהיה בסופו, שזהו על-דרך מה שכתוב איזהו חכם הרואה את הנולד, אזי יקיים את המצוות, מבלי הבט על גודל היגיעה שברכו.

וזהו שמצינו במידות שמנו חכמים, שרבי שמעון בן נתנאל שהיתה מדתו 'ירא חטא', אמר איזו היא דרך טובה שידבק בה האדם הרואה את הנולד. כי מכיוון שהיה ירא חטא בחר ב'הרואה את הנולד', שעל-ידי זה יהיה ירא חטא ולא יחטא לעולם. הנה, יראת חטא אינה היראה מפני העונשים ושאר העניינים הבאים מצד העבירות, כי אם היראה מצד עצם החטא, שחטא הוא מלשון חסרון, והיינו שעל-ידי העבירה יחסר לו תמיד ההתקשרות בעצמות ומהות.

בכדי שיהיה ירא חטא, היינו שיהיה ירא מכל עניין של חטא, גם דקדוק קל של דברי סופרים, וגם עניין שהוא לפני משורת הדין, וגם עניין קדש עצמך במותר לך, שעל-ידי זה יחסר לו תמיד ההתקשרות בעצמות ומהות - הנה יראה זו באה על-ידי שרואה את הנולד.

(הלך ממאמר שבת פרשת משפטים תשי"ג. תורת מנחם-התוועדות תשי"ג חלק א (1) עמ' 341:343)

הגר"א במשנת הרבי

לא אחת הביא הרבי מדברי תורתו והנהגותיו והסתמך על דעתו, אך גם לא נמנע מלחלוק עליו, וכמו-כן הזים שמועות תורניות משמו • כיצד הגיב אדמו"ר הזקן על כוונת ה'חרם', וכיצד בא לביטוי ניצחונו על שיטת הגר"א • על ברכת החסידים שהתקיימה, ועל כתיבת יו"ד הפוכה בצדיק כשיטת האריז"ל • רשימה ראשונה

קטונתי מכל החסידים

בהתוועדות שבת קודש פרשת צו תשמ"ג (התוועדות תשמ"ג כרך ג, עמ' 1262) הזכיר הרבי את פתגמו של הגר"א (המוכא בשמו) שהפרשה השמינית בתורה היא פרשת וישלח, והפסוק השמיני שבפרשה השמינית הוא - "קטונתי מכל החסידים גוי". כלומר, שגם עניין "אחד משמונה שבשמינית" הוא "קטונתי"!

והוסיף הרבי:

ויש לומר - שעלידי זה זכה הגר"א שהאגרת הראשונה שנכתבה עלידי אדמו"ר הזקן "אחר ביאתו מפטרבורג" (לאחרי הגאולה מהמאסר שהיה עלידי קטרוגם של המתנגדים שהתיימרו שהולכים בשיטתו של הגר"א) התחלתה היא - "קטונתי מכל החסידים גוי" ובה מבאר בארוכה "לבלתי רום לבכם מאחיהם כו", ומסיים - "יכולי האי ואולי יתן ה' בלב אחיהם כמים הפנים וגו'..."

ובהמשך לכך:

בהתוועדות שבת פרשת וישלח תשמ"ט (התוועדות תשמ"ט כרך א' עמ' 429) ביסס וייסד הרבי ביאור על הפסוק קטונתי עם האימרה הנ"ל ("כמוכא בספרים" ראה פרדס יוסף (להר"י פאצאנאווסקי) פרשתנו עה"פ (בשם הגר"א).

תירוץ הגר"א על קושיית התוספות

ברשימותיו משנת תרפ"ט (נדפסו ב'רשימות' חוברת וא' עמ' 8) מביא הרבי דברים מפי השמועה בשם הגר"א ששמע הרב (חיים זאב וואלף הכהן רבינוביץ) מהאראדאק - תירוץ על קושיית התוספות בדבר שתי הדרשות הנלמדות מאותו פסוק "קיימו וקיבלו היהודים".

התוספות הקשו על שמואל, שהוכיח כי מגילת אסתר ברוח הקודש נאמרה, שנאמר "קיימו וקיבלו" - "קיימו למעלה מה שקיבלו למטה", ורוא אמר כי להוכחה זו אין פירכא, והרי רבא עצמו אמר במסכת שבת (פח,א) מכאן מודעה רבה לאורייתא שקיבלו שנית בימי אחשורוש, ואם כן הפסוק משמש לדרשה אחרת. וכתב הרבי:

ששמע בשם הגר"א תירוץ קושיית תוספות דיבור המתחיל קיימו (מגילה ז), דבשבת הדרשא מהכתיב ובמגלה מהקרי, וראייה לדבר דהתם [=בשבת] הלשון בגמרא "דכתיב" והכא [=במגילה] שנאמר..."

בין המקורות שמציין הרבי באגרת הלכתית (אגרות קודש כרך יג עמ' תנב) מצינו את "אגרת הגר"א לביתו בנסיעתו לארץ הקודש".

הגר"א מפי השמועה, ושולל אותה - או ליתר דיוק - מפקפק אם אכן אמר הגר"א כדברים הללו, וכותבו: "כמוכן יסוד קלוש הוא ביותר לקבוע על-פיה דעת הגר"א שהיא היפך כתבי האריז"ל". הנה הדברים בשלמותם (אגרות קודש כרך ג' עמ' תלז):

...מה דעת הגר"א בזה, ומעתיק במכתבו מה שכתוב בספר תוספת מעשה רב שהגר"א פסל "הצדין כפופין עקומין מאחוריהם" ואמר שטעות נפלה בכתבי - האריז"ל. וממשיך:

והנה הספר הנ"ל אין אצלי. אבל איפה רמוזה בלשון זה יו"ד הפוכה? אבל בספר כתוב לחיים להסופר ר' אברהם חיים ממינסק (ווילנא תרי"ח) כותב, ששמע מהרב ר' אלעזר משה מומאנאסטרשיצניע בשם הגר"א דהגריסא בזהר חלק א' (בב,ה) היא לאסתרא ולא לאחורי. ומסיים המחבר דאנו קיימא לן כדעת הבית שמואל והבית יוסף והגר"א ז"ל להלכה למעשה.

כמוכן יסוד קלוש הוא ביותר לקבוע על-פי זה דעת הגר"א שהיא היפך כתבי האריז"ל, ובפרט שגם התקון בזהר אינו עולה יפה כלל, כי מומשיך בזהר שם: ולא אתהדרו אנפין באנפין כו' זמין לנסרא לך ולמעבד לך אנפין באנפין, עד-כאן לשוננו. שמכל זה מוכח שמקודם הוא היפך דאנפין דהיינו אחור, ולא לאסתחרא.

הרבי | הדברים נרשמו בשעתם על-ידי ועד הנחות בלה"ק, וצוטטו ב'המלך במסיבו' כרך ב' עמ' רכב (הערה 30):

ולעיר שגם בנוגע לכללות היחס כלפי כתבי האריז"ל השתנה יחס תלמידי הגר"א כתוצאה מקבלתם דעתו של אדמו"ר הזקן.

אדמו"ר הזקן כתב באגרתו (כרך א' עמ' פט) ש"ידוע לנו בבירור גמור שהגאון החסיד נרויאידי אינו מאמין בקבלת האריז"ל... כולה מפי אליהו ז"ל", ומכל מקום נפעל שינוי אצל תלמידיו, וקיבלו כולם שקבלת האריז"ל כולה היא מפי אליהו ז"ל!

צאצאים חסידים

מסורת בפי חסידים, שפעם אחת בירכו חסידים את הגר"א שצאצאיו יהיו חסידים. הרבי, כשסיפר על כך (ראה 'כפר חב"ד' גיליון 650 עמ' 33), ציין, שלפחות שניים מצאצאיו אכן נעשו חסידים...

משמועה אין לפסול את הצדיק

בשנת תש"י שאל הרב אריה לייב פרידמן, מחבר ספר צדקת הצדיק, בעניין היו"ד הפוכה שכותבים באות צדי"ק, והרבי השיב לו במכתב ארוך ומפורט. בין השאר מתייחס הרבי לדעת

(ועוד), ש"קטונתי" הוא הפסוק השמיני בפרשה השמינית, שמיני שבשמינית וכו'.

אדמו"ר הזקן יוצא נגד חרם על הגר"א

סיפור מבהיל מובא ברשימות היומן (עמ' קעז), ששמע כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו מכ"ק אדמו"ר מוהרי"צ בשלהי חודש תשרי תרצ"א, ותוכנו מובא בזה:

[במקביל לחרם והרדיפות מצד המנגדים לחסידות -] התכנסו עשרה מאדמו"רי פולין והחליטו להטיל חרם על הגר"א. כיוון שנתייראו שאדמו"ר הזקן לא יסכים לדבר העלימו זאת ממנו, ויעשו שאלה מן השמים. משמים השיבם כי [יש מקום לדבר זה רק] אם אחד ממניינם יהיה גדול בלימוד התורה לפחות כמו הגר"א. ויסעו ר' ישראל מפאלאצק ור' שלמה מקרלין להשתדל [=אצל אדמו"ר הזקן] אשר גם הוא יהיה מהמנויים. אדמו"ר הזקן ענה אז לר' שלמה מקרלין: זהו אסור על-פי התורה. כשמטילין חרם, אזי כורתין את הנשמה. חיות האמיתית של איש ישראל הוא מ'חיה יחידה'. והטלת חרם גורם אשר יכפור המוחרם. ולכן אינו יכול להסכים על זה, כי יהיה מזה "חילול השם" גדול.

בתגובה לסירובו של אדמו"ר הזקן השמיע ר' שלמה מקרלין דבר קללה וילך לו. אדמו"ר האמצעי שהיה אז בגיל בר-מצווה בערך התעלף משמיעת דבר הקללה, ומשך חודשים היה חולה. הדברים נזכרו ברשימותיו של הרבי גם בשנת תרצ"ב (שם עמ' רנב) ותרצ"ג (שם עמ' שח).

המוכיח של הגר"א

ידוע ומפורסם, ובפרט אצל הליטאים שלגאון מווילנא היה "מוסר זאגער" [=מוכיח]... שהיה מזמינו מזמן לזמן כדי שיאמר לו - להגאון - "דברי מוסר", ויקים את דבריו!

כך התבטא הרבי בהתוועדות שבת קודש פרשת וארא ר"ח שבט תשמ"ז (התוועדות תשמ"ז כרך

ב' עמ' 339) כשתבע את הוראת המשנה "עשה לך רב". הדברים נאמרו בתגובה לנוהגים לפסוק דינים לעצמם ללא בירור וקבלת פסק-דין מרבנים, "ומקשרים עניין פלוני עם הנהגתו של הגאון מוילנא".

תירוץ הגר"א דלא כדעת רש"י

בביאור שהשמיע הרבי בשנת תשכ"ט (שיחות קודש תשכ"ט כרך ב' עמ' 419) - לגבי הציווי שלא להוסיף ולגרוע במצוות התורה, ציין הרבי בשולי ההנחה (בלתי מוגה):

"שנם המתרצים חדא - בחברתה (הגר"א - הובא בתורה-תמימה ואתחנן) דבפרשת ואתחנן מכוין שלא יוסיפו על תרי"ג מצוות בכלל, ובפרשת עקב מכוין שבאותה מצווה גופא לא יוסיפו, אבל אין כן דעת פירוש רש"י, שגם בואתחנן פירש הוספה במצווה עצמה.

בהתוועדות שבת קודש פרשת ניצבים-זילך תשכ"ח (שיחות קודש תשכ"ז כרך ב' עמ' 378) הביא הרבי את הנאמר על-ידי הגאון מוילנא ב"אדרת אליהו", שמששה שהה במ' ימים אמצעיים במחנה, וכמו שכתוב "ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה וגו' והיה כל מבקש ה' יצא אל אהל מועד וגו'".

הנה מקורות נוספים שבהם נזכר הגר"א בנושאים שונים:

באיגרות קודש כרך ה' עמ' קנט: "בענין ראוני נערים ונחבאו יו"ד רמב, טז - הוא רק לענין שאילה [=שאילת שלום לרב] ולא בחזרה. ועיין גם כן בביאור הגר"א סימן קל"ח מ"ד סרמ"ב. וכתובות כה, ב".

בהגדה של פסח כתב הרבי: "מלאך, שרף, שליח. חילוקי מדריגות אלו ראה: ... הגר"א".

ובלקוטי שיחות כרך ה' עמ' 31 הערה 22:

מדרש זה (מה שאין כן בבראשית רבה ספ"ט) לא סביר-אליה הלימוד ד"מערב עד ערב גו", וראה בביאור הגר"א לאורח חיים סימן רסא סעיף ב' שיש חולקין על דין זה.

בהערות שכתב הרבי לספרו של הרב שמעון גליצנשטיין "הרב" (תולדות אדמו"ר הזקן) בשנת

תש"ו (אגרות-קודש כרך ב' עמ' קא-קד), מתייחס לניסיון הפגישה של אדמו"ר הזקן עם הגר"א - וכותב (שם עמ' קג):

שאדמו"ר הזקן נסע להתראות עם הגר"א בשנת תקנ"ב-ג וכו'. ראה מכתב אדמו"ר-הזקן הנדפס ב'בית רבי' פרק יב, דמוכח שנסע לוילנא ביחד עם הרב מנחם מענדל [מזוויטעבסק] ולא אחר כך - ואם-כן היה זה קודם שנת תקל"ח - והגר"א לא רצה להתראות עמהם וכו'.

בחודש כסלו של שנת תש"י כתב הרבי שבע הערות על מאמר שפרסם הרב ירוחם ליינער מראדזין ("הרב-הגאון והרב החסיד בנג'ל-ש"ל-קדושים הוותיק-וחסיד איש-ירא-אלוקים וכו' מוריני הרב ר' ירוחם שי' ליינער") בכתב-העת 'תלפיות', בנושא "הגר"א איש הנגלה והנסתר". את ההערות כתב הרבי לאות חביבות כפי שהקדים: "ולחביבותא דמילתא, אבוא בזה - על סדר העמודים - באיזה הערות" (אגרות-קודש כרך ג' עמ' רכד"ו).

הפרק שהושמט כדי להמעיט במחלוקת

ביומן שנת הקהל תשמ"א ובשיחות-קודש תשמ"א כרך ב' עמ' 825, נדפסו כמה מסיפורי ה'יחידות' של חודש אדר ב' באותה שנה - ביניהם הובא כדברים הבאים:

"לר' בצלאל לנדא, סופר שהוציא-לאור לאחורונה ספר על חיי הגר"א, הודה כ"ק אדמו"ר שליט"א על שלא הכניס בספר את הפרקים על מחלוקת המתנגדים עם החסידים, שבכך מנע מחלוקת וכו'".

הרה"ח הר"ר טוביה שי' בלוי (שבשעתו קישר בין ר' בצלאל לנדא לרבי) מוסיף ומספר: לאמיתו של דבר הסיפור לא החל אז, בשנת תשמ"א, אלא הרבה לפני כן. בעת שהרב בצלאל לנדא החל בהכנת הספר, הקדיש לפי תומו פרק הסוקר את ההתנגדות לחסידות. הפרק היה מוכן, ואז שאל את הרבי אם נכון להכלילו בספר. בתשובתו הציע לו הרבי שישמיט את הפרק, ואכן כך עשה.

ניצחוננו של אדמו"ר הזקן בעניין הצמצום

בשנת תרצ"ט נשאל הרבי על-ידי הרב ירחמיאל בנימינסון בעניין מה שכתב הרב אליהו אליעזר דסלר, כי לפי העיון בספר התניא ובספר נפש החיים בא לידי מסקנה שאין חילוק יסודי ביניהם. ועל-פי-יזה ביקש לבאר לו "את גדר המחלוקת בענין הצמצום בין בעל התניא זי"ע והגר"א ז"ל אם נחלקו בגדר עניין הצמצום גופיה, הן כפי המבואר בנפש החיים למתבונן ומעמיק, דא ודא אחת היא".

לאחר הקדמה בעניין הצמצום סיכם הרבי בתשובתו אליו וכתב (אגרות קודש כרך א' עמ' כ), כי "שיטת בעל המחבר ספר נפש החיים... הוא כשיטה ג' הנ"ל (הצמצום דלא כפשוטו אבל גם במאור), וחלק בזה על רבו הגר"א (הצמצום כפשוטו וגם בעצמותו). - ובכלל נראה שראה הר"ח מואלאזין [=מחבר "נפש החיים"] ספרי חב"ד, ובפרט ספר התניא, ונשפע מהם...".

בהזדמנות אחרת - כששוחח בסוגיית הצמצום - התבטא הרבי (המלך במסיכו כרך ב' עמ' רכב):

כאן נחל אדמו"ר הזקן ניצחון, שבעניין עיקרי... קיבל תלמידו המובהק של הגר"א - הרב חיים וואלוז'ינער - בספרו "נפש החיים" את דעת אדמו"ר הזקן וכתב שהצמצום אינו כפשוטו!

גם בשנת תש"י (אגרות קודש כרך ג' עמ' רכה"ו) הביא הרבי דוגמה זו כציון לעובדה שתלמידיו הגר"א חלקו עליו בתורת הנסתר, כדלקמן:

...המחלוקת בעניין יסודי ביותר, הוא עניין הצמצום. רבינו הזקן אוהז בשית המפרשים את הצמצום דלא כפשוטו, ודוחה בהחלט את הידיעה המנגדת (שער היחוד והאמונה סוף פרק ז).

הגר"א פירש הצמצום כפשוטו (לקוטים בסוף פירושו לספרא דצניעותא). וכנראה שרפו משום זה את ספר צוואת הריב"ש בוילנא (בית רבי פרק יב...), והגאון רבי חיים מוואלאזין פירש הצמצום דלא כפשוטו (נפש החיים שער ג' פרק ז). ולא הזכיר שזהו כדעת ה"כת" ולא כדעת רבו.

בהתוועדות שבת פרשת וארא תשמ"ה ציין